

Oponentský posudek disertační práce

Název disertační práce: **Predikční validita společné části maturitní zkoušky a přijímací zkoušky na PedF UK**

Autorka práce: **Mgr. Irena Bartáková**

Školitel: PhDr. Martin Chvál Ph.D.

Doktorský studijní program Pedagogika

Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta

Oponent: Ing. Stanislav Michek, Ph.D.

Práce je zaměřena na téma, které je řešené zejména v zahraničí, ale i v tuzemsku. Nicméně jedná se o téma stále aktuální. Autorka to zdařile dokládá nejen znalostí současné zahraniční literatury a podobně vzhledem vztahujícím se k maturitní zkoušce, k přijímání uchazečů o studium na vysoké školy (dále VŠ) a k predikční validitě maturitních zkoušek a přijímacích testů na VŠ v tuzemsku.

Cíl disertační práce je formulován v Úvodu takto: „Hlavním cílem této práce je posoudit, zda lze studijní úspěšnost na vysoké škole předpovědět na základě dvou vybraných prediktorů, kterými jsou společná část maturitní zkoušky a přijímací zkouška na Pedagogickou fakultu UK, přičemž jako kritéria studijní úspěšnosti jsou zde použity studijní průměry v jednotlivých ročnících, celkový studijní průměr a známka ze státní závěrečné zkoušky“. Tohoto cíle bylo v disertační práci dosaženo, včetně splnění i všech tří dílčích cílů, které si autorka předsevzala.

Spis je tradičně rozdělený na teoretickou (první 4 kapitoly) a empirickou část (5–7 kapitola), struktura v zásadě nepostrádá logiku, práce jako celek i její dílčí části mají určitou vnitřní gradaci.

V první kapitole je deskriptivně pojaté téma maturitní zkoušky v ČR. Ve druhé kapitole se autorka věnuje zkouškám zakončující vyšší střední vzdělávání v Anglii, Francii a Švédsku. V další kapitole se věnuje přijímání uchazečů o studium na vysoké škole, zejména na Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy.

Ve čtvrté kapitole je zpracovaná přehledová studia problematiky predikční validity zkoušek zakončujících středoškolské vzdělávání a přijímacích testů na VŠ včetně metodologie tvorby této studie. Tato kapitola vychází z již publikované studie Bartáková a kol. (2018), na které se autorka disertace podílela jako hlavní autorka článku. Oceňuji, že autorka v podkapitole 4.8 doplnila přehled o zahraniční studie zabývající se predikční validitou vydané po roce 2018.

V páté kapitole je popsán design a metodologie výzkumu. Adekvátně jsou popsány cíle, výzkumný design, výzkumný vzorek, metody sběru dat a etické aspekty výzkumu. Datový soubor je tvořen studenty přijatými ke studiu na Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy pro akademické roky 2016/2017 a 2017/2018, a to na obory český jazyk, anglický jazyk a speciální pedagogika. Pravděpodobně se jednalo o maximum možných datových sad, s kterými mohla autorka pracovat. Predikční validita byla zjišťována pomocí výpočtů korelačních koeficientů a mnohonásobné lineární regrese.

V šesté kapitole jsou prezentována zjištění, čímž je naplněn jeden z dílčích cílů práce. V podkapitole 6.1 jsou odpovídajícím způsobem uvedena deskriptivní zjištění k maturitní zkoušce studentů PedF UK, přijímací zkoušce a studijní úspěšnosti studentů na PedF UK pro kohortu 2016 a 2017. V podkapitole 6.2 Predikční validita jsou poněkud zmateně (viz dále) prezentována zjištění v podobě korelačních koeficientů a koeficientů z mnohonásobné lineární regrese maturitních zkoušek a přijímacích testů bakalářských oborů český jazyk, anglický jazyk a speciální pedagogika.

V sedmé kapitole jsou shrnuta výzkumná zjištění, která jsou následně porovnána, zda tato zjištění odpovídají či se liší od závěrů ostatních validizačních studií v ČR. Tímto autorka naplnila jeden z dílčích cílů práce. Oceňuji, že taktéž zmiňuje limity svého výzkumu.

Přes celkový přínos disertační práce a počínání autorky potřebuji upozornit i na některá klopýtnutí, ke kterým došlo pravděpodobně při dokončování práce.

- V úvodu je popsáno východisko čtvrté kapitoly, nicméně autorka mohla uvést explicitní standardní odkaz v textu (Bartáková a kol., 2018).
- Tabulce na str. 45 by slušelo značení a název jako je to v případě tabulek od str. 66. V tabulce na str. 45 by bylo nápomocné pro případné čtenáře zabývající se predikční validitou zkoušek zakončujících středoškolské vzdělávání a přijímacích testů na VŠ odkázat na autory studií.
- V podkapitole 6.2 Predikční validita nekorespondují některé hodnoty uváděné v textu s hodnotami uváděnými v návazných tabulkách (např. na str. 89 jsou u maturitní zkoušky z ČJ uvedeny v textu hodnoty v 1. roč. $r=0,30$, v 2. roč. $r=0,54$, celkový stud. průměr $r=0,39$ – nicméně v tabulce 19 jsou uvedeny hodnoty u mat. zk. z ČJ v 1. roč. $r=0,51$; v 2. roč. $r=0,52$ a celkový stud. průměr $r=0,53$). Podobný nesoulad je u některých hodnot na str. 90 a v tab. 19, na str. 94 a v tab. 21, na str. 96, 97 a v tab. 22. Nevím, zda je to chyba v mém porozumění popsaným zjištěním v podkapitole 6.2 či řádil tiskařský šotek při finalizaci práce. Prosím o vysvětlení, případně upřesnění při obhajobě práce.
- Diskuzně pojatý text v Závěru práce mohl být uveden v samostatné kapitole Diskuse, místo Shrnutí výzkumných zjištění. Zde se mohla autorka více pustit do interpretací zjištění. V závěru práce jsem očekával spíše vyhodnocení cílů práce a případně návrhu pro další zkoumání v oblasti predikční validity společné části maturitní zkoušky a přijímacích zkoušek na VŠ.
- Autorka mohla věnovat více pozornosti při dokončování formální podobě práce. V práci se vyskytují drobné překlepy (nebránící porozumění textu). U tabulek rozdělených na dvě stránky mohla využít opakování hlavičky tabulky (prvního řádku) jako záhlaví opakujícího se na každé další stránce – výrazně by to napomohlo při čtení údajů z tabulek. Vůbec neodkazuje v textu na tabulky a jejich označení. Jednopísmenná slova, předložky by se neměla vyskytovat na konci řádků.

Některé náměty k diskusi u obhajoby práce:

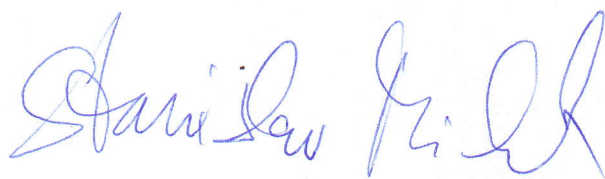
- Můžete prosím kriticky diskutovat rozhodování vzdělávací politiky týkající se změn maturitní zkoušky za uplynulých 15 let? Zkuste do toho zahrnout i otázku případného

jednotného zadání maturitní zkoušky na odborných školách pro jednotlivé obory vzdělání kategorie M.

- V podkapitole 3.2 Další kritéria pro přijímání studentů na VŠ zmiňujete motivační eseje jako možnost pro přijímací zkoušky. Americký psycholog James W. Pennebaker na jaře 2022 na UHK prezentoval své poznatky z psycholingvistiky. Také zmiňoval využití expresivního psaní a následnou psycholingvistickou analýzu esejí (např. pomocí LIWC-22 – <https://www.liwc.app/>) jako postup pro přijímání studentů na VŠ. V kontextu Vaší práce se zkuste seznámit se studii (např. Dalton & Glenwick, 2009; Frattaroli et al., 2011; Ishikawa, 2015) a pojmenujte možné perspektivy a nevýhody tohoto přístupu pro přijímací zkoušky na VŠ.
- Zkuste diskutovat, jaký vliv může mít firemní kultura včetně personálního zajištění akademiky analyzovaných oborů na výsledky Vašeho výzkumu týkajícího se predikční validity.
- Naznačte prosím návrhy pro další zkoumání v oblasti predikční validity společné části maturitní zkoušky a přijímacích zkoušek na VŠ.

Závěry

Předložená disertační práce přispívá k rozvoji evaluace a zjišťování výsledků vzdělávání na VŠ. Autorka prokázala schopnost realizovat výzkumný projekt v pedagogické oblasti v intencích požadavků doktorského studia a předložený spis lze přijmout jako spis dizertační. Práci doporučuji k obhajobě.

V Hradci Králové 14. března 2024

Ing. Stanislav Michek, Ph.D.

Použité zdroje:

- Bartáková, I., Chvál, M., & Martínková, P. (2018). Predikční validita zkoušek zakončujících středoškolské vzdělávání a přijímacích testů na vysoké školy. *Pedagogika*, 68(1), 66–85.
- Dalton, J. J., & Glenwick, D. S. (2009). Effects of Expressive Writing on Standardized Graduate Entrance Exam Performance and Physical Health Functioning. *The Journal of Psychology*, 143(3), 279–292. doi:10.3200/jrlp.143.3.279-292
- Frattaroli, J., Thomas, M., & Lyubomirsky, S. (2011). Opening up in the classroom: Effects of expressive writing on graduate school entrance exam performance. *Emotion*, 11(3), 691–696. doi:10.1037/a0022946
- Ishikawa, J. (2015). Words that Help: a Journey through Expressive Writing. *University Honors Theses*. Paper 130. <https://doi.org/10.15760/honors.143>